

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De natura Sponsalium. Cap. I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

TRACTATUS TERTIVS DE CONSENSU PER VERBA DE FUTURO,

Id est,

DE SPONSALIBVS.

CAPITVL

De Natura Sponsalium.

§. I.

Qua sint Sponsalia, & quam promissionem continere debeant, ut obligent?

1. **S**ponsalia, quamvis non raro sumantur pro matrimonio rato non consummato, id est pro matrimonio contracto per verba de praesenti, sed nondum habita Corporum commixtione, tamen proprie in tota hac tractatione significant mutuam sponsonem, seu promissionem futuri matrimonii, nam propterea Sponsus, & Sponsa proprie vocantur, & sunt ii, inter quos ejusmodi mutua sponso intercessit, licet improprie, ut dixi, aliquando sic appellentur illi, qui matrimonium tantummodo ratum contraxerunt.

2. Promissio autem quadruplici modo exhiberi, seu considerari potest. Primo, ut est interna, nec dum alteri insinuata. Secundo, ut est insinuata alteri, qui tamen nondum illam accepit. Tertio, ut est alteri insinuata, & ab illo acceptata quidem, sed non sub mutua repromissione. Puella v. g. accepit, promissionem matrimonii à te ipsi factam, sed non repromisit matrimonium ex parte sua. Atque his tribus modis promissio matrimonii dicitur esse facta gratis, quia obligatio est ex una tantum parte, ejus nimirum, qui sponte promisit. Quarto, promissio considerari potest, ut est alteri in-

Tamburinus de Sacramentis.

sinuata, ab eodemque acceptata, & per ejus repromissionem confirmata, qua ratione promissio dicitur facta per modum contractus, qui certè mutuum utriusque consensum continet.

3. Dico igitur Primo, ut sponsalia obligationem in spondentibus pariant, non satis esse primam, nec secundam, nec tertiam promissionem ex dictis, sed addendam esse, & quartam. Sanc. Pont. Coninck, & innumeri apud Leandrum. *a Leandr. de matr. d. 1. à q. 4.* Ratio, quod non sufficiat prima, & secunda, evidens est ex iis, quae dicemus in tractatione de contractu promissionis, ubi cum communi docuimus, promissionem mente retentam, vel etiam verbis expressam, si non sit acceptata non obligare, & signatè in materia sponsalium, firmat Sanc. *b Sanc. lib. 1. de matr. d. 3. 6. c. 7.*

4. Ratio autem, quod, nec tertia sit factis, est, quia promissio facta ex una tantum parte, & ab altero acceptata, qualis est hæc tertia, licet posset aliquando esse valida, & obligans, quo pacto diceretur claudicare contractus ex una parte, quæ se non obligavit, ut si quis, se prorsus obligando, promitteret tibi aliquid vendere, quando tu emere velles, & ut se posset Sponsus obligare ad ducendam Sponsam (sive sub mortali, sive sub veniali juxta Jus, quod Sponsa tradere vellet) quando ipsa libere vellet ei nubere, licet inquam, valida, & obligans esset hæc promissio, quia tamen regulariter nunquam Sponsi sic promittunt matrimonium; ideo hæc sola tertia saltem in praxi non sufficit. Quod autem nunquam sic promittant Sponsa, patet, quia nunquam regulariter aliquis

promittit alteri gratis futurum matrimonium, scilicet sine spe, seu sine conditione, qua alter certè etiam & ipse se obliget ad idem matrimonium, atque adeo semper requirit, quod alter repromittat; fieri enim ab utroque Sponso semper intenditur contractus innominatus do, ut des. *Promitto, si tu promittas.* Vide hæc pluribus apud Sanc. a

a Sanc. l. c. d. 5.

5. Ratio denique, quod quarta promissio ex supra memoratis ponat obligationem in conscientia, & consequenter contineat vera sponsalia, patet, quia cum contineat mutuam obligationem, quæ certè est ex iustitia; nihil ei deest de contractu, cuius definitio b est. Ultro, citroque obligatio; & quia est in re gravi, nihil deerit à mortali. Quod si addatur iuramentum, enascetur alius titulus obligationis, scilicet ex virtute Religionis, ut ex tractatu de iuramento supponimus.

b L. Habeo, ff. de Rubr. significat.

c Vasq. d. 4. de matr.

tr.

d Pont. lib.

12. matr.

c. 4. n. 10.

e G. Hurt.

d. 1. matr.

diff. 4.

Dices. At Vasq. c & Pontius d docent, in omni contractu, atque adeo in contractu matrimonii ipsam acceptationem, quam nos modo posuimus in tertio loco, esse re-
12. matr. promissionem, ergo promissio acceptata satis, c. 4. n. 10. superque constituent vera sponsalia.

Respondeo. At Gaspar e Hurtadus hanc doctrinam meritò refellit; quia potest quis acceptare, seu admittere tuam promissionem v. g. sed, nec implicite, nec explicitè repromittere fidem suam.

Quoad forum externum.

6. His positis. Inquires. Primò, posita tanta obligatione sub mortali, quantam inducunt sponsalia in foro conscientia, quid erit in foro externo? Poterit ne Judex cogere Sponsum, tempore debito recusantem inire Matrimonium?

7. Respondeo, quatuor esse sententias. Primò enim, Negat Sanctus f Thomas cum Angelo, & Armilla, etiam si sponsalia fuerint iuramento vallata, à Judice posse cogi prædictum Sponsum recusantem. Ratio huius sententia, propter aliquos Sacros Textus, ducitur ex libertate Matrimonii, & ex periculo mali ejus eventus, si fortè ab invito contrahatur.

Apud A-
veriam
mox ci-
randum.

Ap. eun-
em mox
itand.

8. Secundò. Affirmat Sanctus g Bonaventura cum Sanc. Pontius, aliisque, etiam si iuramentum non præcesserit, quia præter aliquos Textus, quos etiam ipsi inducunt,

Judex potest, immò & debet compellere subditos ad complendum id, ad quod ipsi ex iustitia in conscientia tenentur.

9. Tertiò. Distinguit Sotus h afferens, & h Sotus ipse quemdam Textum, concedit enim posse compellere, si præcesserit iuramentum, non verò, si non præcesserit, quia Judicis est iuramenti observationem, non verò, cuiuscunque generis obligationes exigere.

10. Quartò. Alio modo distinguit Aversa i dictos Textus afferens, & concilians. Ait i Aversa enim, si Judex ex circumstantiis prævideat de malo exitum Matrimonii, discordias, rixas, quæ, non occisionem uxoris, viri fugam à domo, &c. 8. à Pone cogat, etiam eum, qui juravit, sed prius serio admoneat, tum utatur remedio carcerationis, immò, & censurarum, quando videbitur opportunum, sed nunquam deveniat ad hoc, ut Sponsi contrahant in vii matrimonium. Ratio huius doctrinae est, quia sic vitantur omnia incommoda, & quantum prudenter à Judice potest, redditur unicuique.

11. Hanc quartam sententiam, quam etiam lego apud k Hurtadum, & quam, si ar- tentè expendatur, approbat prædictus Sanchez, l. ego, si Judex essem cum moderatione mox dicenda, amplecterer, atque in praxi tutò ducerem. Meritò enim hæc verba addunt Aversa & Sanchez. Nunquam tamen (ajunt) debet pertinaciter Judex insistere, ut finaliter compellat, quando videt alterum nimis renitentem, immò debet ipsum fortè excommunicatum absolvere, quamvis non petentem Absolutionem, ne scilicet Judex ipsi scandalo sit. Aversa quidem, quoad forum externum, de quo hic agimus, loqui videtur, etiam si intercesserit violatio Virginis, seu copula cum honesta persona; pari enim modo (inquit) se habeat Judex in foro externo cum dicto violatore, si denique persuaderi non potest, ducere violatam.

Immo moneo Judicem, ne procedat ad excommunicationem, quando prævidet per illam nihil profuturum; quid enim prodest vulnus infligere, nulla existente spe recuperandæ sanitatis?

Dixi (in foro externo) nam in foro conscientia aliud omnino est, ut de eodem violatore suo loco diximus. m

12. De hoc delicto nolendi servare sponsalia, etiam Judicem Laicum posse cognosce-

1 Sanc. ib. n. 9. re, notat Sanc. a dummodo non sit controversia de validitate sponsalium, aut de sufficientia causæ ad illa dissolvenda; tunc enim spectaret ad solum Judicem Ecclesiasticum.

Quo tempore implenda sunt Sponsalia?

13. Inquires Secundò. Quando est tempus debitum, post quod peccabit mortaliter, & modo dicto cogendus est à Judice Sponsus, ad contrahendum actu Matrimonium?

Respondeo, quando advenit terminus præfixus in sponsalibus (intellige nulla rationabili causa excusante, quæ fortè superveniat, de quibus causis infra) ut, si dictum fuit *ducam te post annum*, erit terminus, transacto morali anno, nam trium, vel quatuor dierum dilatio, abstrahendo ab alio incommodo, non videtur, saltem gravis in hac re.

b Sanc. lib. 1. matr. d. 13. c. Diana p. 3. tr. 4. r. 145. d. Pont. li. 12. matr. i. 6. nu. 1. c. Av. qu. 8. de spons. sec. 8. Verf. Quarto dubitat. l. in omnib. oblig. ff. de regul. iuris, l. Eum, qui ff. de verb. oblig. g. l. Sapè De Sponsalib. h. Sanc. l. c. 1. d. 9. n. 6. Vasqu. d. 6. de matr. c. 3. cui assignatur Pont. li. 2. matr. c. 12. nu. 12.

14. Quid si nullus sit præfixus terminus, ut si dictum fuit, *te ducam*? Sanc. b quem c. Diana p. 3. tr. 4. r. 145. d. Pont. li. 12. matr. i. 6. nu. 1. c. Av. qu. 8. de spons. sec. 8. Verf. Quarto dubitat. l. in omnib. oblig. ff. de regul. iuris, l. Eum, qui ff. de verb. oblig.

§. II.

An sponsalia ex voluntate spondentium, vel venialem obligationem parere possint, vel nullam?

h. Sanc. l. c. 1. d. 9. n. 6. Vasqu. d. 6. de matr. c. 3. cui assignatur Pont. li. 2. matr. c. 12. nu. 12.

1. Si promittentes sponsalia nolint expressè sub mortali se ab illa obligare, sed à Vasqu. d. sub veniali dumtaxat, Sanc. h. concedit, non fore obligationem, nisi sub veniali; Nec, cui assignatur Vasqu. i. ait enim, semper fore sub mortali. Ratio Sanch. est, quia tota hæc obligatio dependet à voluntate se obligantis; sicuti enim, etiam in voto de re gravi, potest, ex probabilissima sententia, se quis

obligare sub levi culpa, sic in casu nostro. Ratio Vasquez est, quia ipse putat, obligationem hanc non dependere immediatè à voluntate se obligantis, sed ex ipsa promissione, quamvis solum eterna; ea enim posita, jure naturæ sequitur in materia gravi gravis obligatio.

2. Ego, qui cum Sanc. & aliis probabilius judico, totam obligationem in quacunque promissione oriri ex voluntate se obligantis, consequenter cum eodem censeo, posse sub dicta obligatione levi contrahi hæc sponsalia.

3. Sed erit maximè advertendum cum Aversa, & tunc illa non esse in rigore sponsalia, hæc enim rigorosam, & certam obligationem futuri Matrimonii continere debent, concedunt enim Sponsis, ex sententia probabilis, amplexus, & oscula, eademque inducunt impedimentum publicæ honestatis, qui certè effectus supponunt Sponsos habere jus rigorosum ad futurum matrimonium, atque ad eam obligationem gravem ad Nuptias, nisi quid rationabile oberit, contrahendas.

4. Ex eodem principio, quod tota obligatio mensuretur à voluntate promittentis, sequitur, posse sub nulla obligatione, id est, ne sub veniali quidem, sponsalia contrahi; quæ etiam sic velle possunt promittentes. Verùm, quæro te, quænam sponsalia hæc erunt nulli obligationi subjecta?

§. III.

An Sponsalia ex voluntate spondentium contrahi possint sub obligatione pœna?

ibi.

DE ARRHS, ET PIGNORE.

1. Contrahi ne possunt sponsalia sub obligatione, ut, qui promissis non stat, solvat pœnam aliquam, v. g. aureos centum, vas argenteum, torquem aureum?

2. Respondeo, non posse. Unde, nec de l. C. Gemberi in utroque foro ejusmodi pœnam sive magnam, sive exiguam; & valde probabiliter, etiam si additum fuisset juramentum. Ratio est, quia, licet de jure naturæ id illicitum non sit, tamen per sacros Canones, prohibetur, & si fiat, irrita pronunciat pœna, unde (ut deducit Aversa m. irrita, ac nulla redduntur dem.

Aaa 2

sponsalia

sponsalia sic contracta. Congruentia autem, cur id prohiberetur, fuit, ne ob timorem solvenda pœnae, minus liberè Nuptiæ contracterentur; nam propterea, si pœnam apponant ipsi Sponsi, si ve eorum parentes, si ve eorundem consanguinei, vel valde amici (quia sic, æquale est periculum impediendi libertatem Matrimonii) pari modo de ea procedit prohibitio. Et Sanc. *a* quidem eandem doctrinam extendit, ut non valeat pœna, sub qua, quis promittit, se non ducturum uxore, & paulo *b* post; ut, nec valeat eadem pœna apposta dissolventi Matrimonium modo licito, v. g. in primo bimestri per ingressum Religionis, vel aliàs per justum divortium: Simili enim ratione læderetur Matrimonii libertas; Atque hæc satis sit innuisse, nam cætera vide apud Sanch. & Aversam, nec omitas legere, quæ dicam infra c. 4.

3. Ne tamen intermiscuas pœnam cum Arrha, vel cum Sponsalitia largitate; Arrha enim est, quæ actu traditur inter promittentes ad securitatem matrimonii in hunc ferè modum: *Ego promitto, Nuptias me tecum contracturum, et in Arrham, id est in securitatem mea promissionis, consigno tibi centum, ut, si ego à promissione resiliam, tua sint, si vero tu resilias, reddas mihi illa. Et insuper, in pœnam, addas alteram tantum, id est alia centum, quod jura vocant Duplum.* Hæc est Arrha, quam certè eadem jura concedunt in sponsalibus, quando Arrham recipiens est major 25. annis, posse iterum procedi ad pœnam reddendi triplum, vel quadruplum, id est, ducenta alia, vel trecenta, sed non ultra, id quæ ab iisdem majoribus viginti quinque annis, signatè monet Textus. *c* Intellige autem, si resiliatur injustè, nam si justè rescindatur promissio, & Matrimonium non contrahatur ex justa causa, Arrha nequaquam amittitur, sed restituenda est suo domino, sicuti etiam restituenda est ei, qui illam dedit, si Matrimonium celebretur; sunt enim Arrhæ quasi pignora, quæ, promissione completa, redire ad suum dominum debent. Arrham autem posse dari in quacunque quantitate, etiam in re immobili, & etiam ab utroque

a Sanc. lib. 2. de matr. d. 30. nu. 8.
b Num. 9.

c L. fin. C. de Sponsalibus.

d Sanc. lib. 1. matr. d. 35. nu. 9.
G. Hurt. de matr. disp. 1. diff. 19.

solviturvis sic aureos centum. Vides pœnam non solvi statim, Arrham verò statim tradi? Arrham igitur, ut dixi, in sponsalibus jura permittunt, pœnam verò nequaquam. Cur autem illam permittant, non verò hanc, difficile est indagare, & nobis id prolixius inquirendi orium non est. Videatur de hoc, e de quæ aliis minutionibus quaestionibus pertinentibus ad Arrham, Sanc. *f* Aversa, *g* Hurtadus, *h* alii quæ.

5. Pignus autem, ut etiam fidejussor, si detur in securitatem Arrhæ, poterit, (inquit Sanc. *l. cit.*) interponi in sponsalibus, non verò, si detur in securitatem solvendi pœnam. Ratio est (inquit) quia accessorium sequitur naturam principalis; quare, sicuti prohibetur pœna, & non Arrha, sic prohibetur pignus, quod sit accessorium ad securitatem pœnæ, non verò, quod sit accessorium ad securitatem Arrhæ. Hæc Sanch. Verum, quia semper pignus (si rectè expendas, ut expendit Aversa) succedit loco pœnæ, non verò fidejussor; ideo absolute tenendū est, non posse in sponsalibus interponi pignus, posse fidejussorem.

6. Denique sponsalitia largitas est donatio, quam intuitu futuri Matrimonii solent Sponsi invicem facere liberaliter, de qua propria erit suo loco tractatio.

7. In his pœnis, & arrhis, ne iterum ad eam molestia reverti cogar, advertite duo. Alterum, etiam si pœna possit validè apponi in sponsalibus; tamen non esset ea ante Judicis sententiam solvenda; quia pœnæ ejusmodi temporales non obligant, ex probabilissima opinione, antequam Judex sententiam de illis ferat. At verò ipsa Arrha, etiam ante ipsam sententiã, est in conscientia foro reddenda à resiliante injustè, quia ejus non est. Sed duplex, triplum, quadruplum, non esse in conscientia solvendum, nisi post sententiam, docet Sanc. *l.* quia horum solutio habet rationem pœnæ. Quamvis esse solvendum in conscientia ante sententiam, doceat Pontius *m* (hunc sequuntur alii plures cum Aversa *n* eos citante) maxime petente parte, saltem, quando intentio promittentiū fuit, ut statim ejusmodi duplum solveretur, quia tunc id requirit expressa conventio sponsoꝝ. Video, utramque sententiam esse probabilem, sed mihi probabilior est illa prior, quia se obligantes ad pœnam, cujus rationem habet hæc dupli solutio, ut notat Sanc. *ibidè*, saltem regulariter, præsumunt,

e Sanc. lib. 1. matr. d. 35. nu. 2.
f Sanc. lib. 1. matr. d. 35. nu. 2.
g Aversa.
h G. Hurt.
i Aversa.
qu. 8. m. 10.
sec. 10.
Ver. Sol.
potius.
K. Infrat.
de obli.
gat. matr.
c. 2. §. 1.
l. Sanc. lib. 1. matr. d. 37. nu. 1.
m. Pont.
12. matr.
c. 39. m. 1.
n. Aversa.
c. g. §. 8.
10. §. 1.
10.
16

se obligare ad eam juxta naturam ipsius pœnæ, quæ est, illam non deberi nisi post sententiam.

Alterum. Si apposita fuisset pœna in sponsalibus (utique contra leges, quod tamen per se non puto, esse, nisi culpam venialem, ut tenet Sanc. a quicquid dicat Bonac. b qui putat, esse mortalem) & Sponsus, vel Sponsa illam pœnam exegisset à frangente fidem, obligaretur ne huic fidem frangenti illam restituere?

Respondeo, Sanc. c quem sequuntur Lefsius, & Coninek. apud Hurtadum d docet, non obligari, sed posse in conscientia illam sibi retinere, donec juridicè ad restituendum condemnatur, quia jura irritantia hanc pœnam, solum videntur denegare actionem peccandi, & obligationem solvendi, non autem impedire translationem domini in eum, qui illam se ipsa exegit: Sicuti contingit in solutione facta legatario, cui aliquid relictum est per Testamentum minus solemne, & sicuti evenit lucranti in ludo pecunia credita, loquendo de jure communi. At vero Hurtad.

(cum quo profusus sentio) docet, obligari reddere, nec posse in conscientia illam sibi retinere. Ratio mihi efficax est, quia nullus ad est titulus, quo transferri possit dominium illius rei in recipientem, is enim recipit ob pœnam; at hæc jam manifestè irritata est per leges, quæ irritatio non habetur in dicto legato, ludoque; Aptius ergo pro nostra sententia est exemplum de usurario, & latrone; sicuti enim hi retinere non possunt pecuniam sibi extortam, quamvis cum juramento, promissam, & deinde traditam, quia ejusmodi promissio non affert titulum justum, ita in casu nostro.

§. IV.

Quid sint sponsalia ficta, & quam obligationem inducunt?

Promittit Primo, quis ore tenus, se futurum Bertam, sed sine animo promittendi, vel sine animo se obligandi. Secundo, promittit alius ore, & animo promittendi, seque obligandi, sed sine animo exequendi. Tertio, promittit denique alius nihil considerans; præscindit enim ab animo promittendi, vel se obligandi, vel exequendi. In his

ergo nos quærimus, ad quid nam hic obligetur? id enim est, quærere de sponsalibus fictis.

Promissio sine animo promittendi, vel se obligandi.

2. Quoad primum. Dico Primo, sive ficticias cum Sanc. ut vidimus §. 2. n. 2. promissionem externam solitarie sumptam sine voluntate se obligandi non esse veram promissionem, sive multo magis cum Pontio, ff Pont. l. 2. esse promissionem veram, immo & verum contractum, quem tamen ego, alibi rejicio.

Dico, inquam, te semper peccare mortaliter, si sic fictè spondeas, obligationemque contrahis restituendi damna, si quæ ex ejusmodi ficta sponsione consequantur. Quod pecces mortaliter, ratio est, quia decipis proximum in re gravi. Nam ideo alter se putat obligatum ad Matrimonium, & ut talem se gerit, quia supponit obligationem tuam. Hinc rectè colligit Sanc. g non peccare mortaliter eum, qui solum ex parte sua fictè promitteret abiq; promissione mutua alterius partis, & abiq; alio damno hujus alterius partis: quia tunc non adest dicta repromissio, qua se alteri obligatum sentit, quicquid dicat Aversa h h Aver. q. putans, semper peccare mortaliter. Quod obligeris ad damna ratio est, quia eorum tu causa es deceptione tua, ut supponimus.

3. Dico Secundo. Per ejusmodi promissionem sine animo promittendi, vel sine animo se obligandi non haberi vera sponsalia: Patet ex dictis, quia ad sponsalia, ut nuper docuimus, requiritur promissio, & obligatio dans promissario jus Justitiæ ad futuras Nuptias: at ea promissio, quæ excludit animum promittendi, vel se obligandi dare jus Justitiæ nequaquam potest. Ita Sanc. i aliique.

4. Dico Tertio, etiam si addatur ejusmodi fictæ promissioni juramentum, nec verum esse contractum, nec vera sponsalia: Ratio d. 352 Sua est, quia (ut notat Sanct. Tho. apud Sanc. k) T. 2. de Juramento ex sui ratione non obligat, nisi leg. l. 1. de juxta Jurantis intentionem. Cum ergo is, de quo loquimur, intentionem non habeat se obligandi, obligare se per ejusmodi juramentum non poterit.

5. Dices. Si ficta promissio etiam jurata jus Justitiæ non tribuit, nec vera sponsalia constituit, undè ergo fictè promittens obligatur?

gatur ex iustitia ad refarcienda damna ex-
ejusmodi promissionereredundantia?

Respondeo. Concedo, ex hac ficta promif-
sione non oriri jus Iustitiæ, nec obligatio-
nem ex ipsa promissione seu contractu; ficta
enim promissio, nec vera promissio est, nec
verus contractus, sed ajo, oriri ex fictione ip-
sa; Cum enim fictio prædicta sit causa, ut sup-
ponimus, damni, debet omnino damnum ex
radice damnificationis refarciri.

6. Instas. Ergo hinc sequitur, ut si nul-
lum damnum sequatur alteri, ad nihil tenea-
tur fecte promittens, esto peccaverit; ut di-
ctum est.

a Sanc. l. 1 Respondeo. Ita docet Sanc. *a* quando
mat. d. 10. promissio facta est gratis, id est sine repro-
num. 1. missione alterius, & non interveniat fractio iu-
ramenti. At, si facta est mutua promissio,
id est, te fecte promittente, alter vero animo
repromisit, urget magis instantia facta, &
potest esse duplex difficultas. Prima, an
quando nullum damnum subsequitur est,
& nihil aliud additur, subnascatur obligatio
adimplendi promissionem fictam? Secunda,
an si præter fictam promissionem accedat a-
liud v. g. Desforatio Puellæ, cui Desforator
fecte promiserit conjugium, aliqua subnasca-
tur obligatio?

Respondeo, circa hanc posteriorem diffi-
cultatem de Desforatore, quoad obligatio-
nem ad conjugium pluribus alibi *b* dixi, &
3. a. n. 2. 6. potest item videri Sanc. *c* alii que.

c Sanc. l. c. 8. Circa priorem vero, quæ est hujus loci.
à num. 2. assero cum eodem Sanc. *d* esse probabile, te-
Hurt. disp. neri fecte promittentem ad contrahendum ma-
1. de matr. trimonium cum Sponsa v. g. decepta, sed ad-
diff. 12. do cum eodem Sanchez, esse probabilius, non
Ave. de teneri. Ratio hujus additi est, quia, quam vis
mat. q. 8. peccaverit Deceptor contra Iustitiam; ra-
sec. 2. Ver. men deceptio, dum nullius damni causa fuit,
Nec obstat. mansit in intentione, nec habuit effectum,
d Sanc. l. c. undè non apparet aliquid, quod sit restituend-
15. & 16. dum, & sanè cum promissio ficta verè non sit
promissio, sequitur, nec promissionem dece-
ptæ fuisse veram promissionem (hæc enim
supponit veram promissionem alterius) qua-
rè remaneret, quod, nec decepta sit obligata
ad matrimonium. Si ergo decepta libera re-
manet, liber etiam remanebit deceptor à ne-
cessaria obligatione illam ducendi. Sicuti, si
fecte tibi promitterem Romam adire, quando

mihî dederis centum aureos: Si ego nolim
adire, undè tu mihî nihil des, esto, te fefelle-
rim fecte promittendo, tamen, nec tu mihî,
nec ego tibi aliquid debeo, præscindendo ab
alio damno, v. l. injuria, ut certè præscindi-
mus in casu nostro.

9. Quæres. Quid Primo, si, omnibus ex-
pensis, dubium esset, an fuerint contracta ve-
ra sponsalia? Quid Secundo, si dubium esset,
an quando ea quis contraxit, animum verum
habuerit se obligandi, teneatur ne ad illam?

10. Respondeo. In priori casu in foro
conscientiæ non e teneatur: quia melior est e *Leand.*
conditio certæ libertatis ipsius, quæ, ut alibi *d. 1. de ma.*
sæpè dictum est, à dubia promissione vincit *q. 47. 2. un.*
non potest. In posteriore casu Sanc. *f* docet, *Sanc. H. 10.*
obligari ad servandam promissionem, quia *Boo. Pent.*
jam possidet promissio, quam certo quis ad- *alij que.*
hibuit. Verum in eodem conscientiæ foro *f Sanc. l. c.*
(præscindendo à damno, quod fortè nascatur *mat. d. 9. n.*
alteri Sponso ex tali promissione, hoc enim *12. & con-*
certum est esse restituendum) cur non possit *muniter*
dici; etiam in hoc posteriore casu non possi- *ap. emul.*
dere promissionem, quia de ipsa, an vera, & *Leand.*
obligans fuerit, dubitatur, undè de ejus sub-
stantia non constat? Id in simili, ne contra
communem doctrinam ire videremur, aliis
discutiendum reliquimus alibi. *g Idem ergo* *Lib. 1. in*
nunc faciamus. *Doc. c. 3. 3.*

Promissio sine animo exequendi.

11. Quoad secundum de eo scilicet, qui
ore promittit, & insuper animo promittendi,
seque obligandi, sed animo non exequendi.
Dico primo, cum peccare mortaliter, quia
habet animum non adimplendi id, ad quod
se graviter obligat. Dico Secundo, eundem
obligari ad futurum matrimonium. Ratio
est, quia hæc sunt vera sponsalia, cum in his
clare intercedat mutua promissio. Ita Sanc. *h* *Sanc. l. c.*
& aliquid simile esse in Voto, nos contra Va- *mat. d. 9.*
sentiam diximus, cum de *i* Voto. *nu. 1.*

Promissio præscindens ab animo se obli-
gandi, &c. *i Lib. 3. in*
Dec. c. 12.
§. 1. nu. 4.

12. Quoad tertium, de eo, qui promittit
præscindendo ab obligatione, est diligenter
distinguendum. Si enim is novit, quid sit
promittere Nuptias, vel promittit juxta mo-
rem

rem communem, quo solent sponsalia promitti, sicuti non peccat, sic obligatur stare promissis, utraque contrahit sponsalia. Ratio est, quia sic se implicite obligavit; dum enim sic promissit, nec contrarium expressit, implicite voluit totum illud, quod in tali promissione involuitur, involuitur autem obligatio contrahendi matrimonium.

13. Verum, si ex una parte præcise se habuit, & ex alia non novit, eam promissionem asserere dictam obligationem, nec voluit facere, quod alii solent, cum nec implicite, nec explicite se obligaverit, vera sponsalia non contraxit, & consequenter ad illa servanda non obligatur. Ita ibidem insinuat Sanchez, & nos latius explicuimus dicto §. 1. præsertim à nu. 5. Supponimus autem hic, bona fide hunc processisse: nam, si mala fide, ut alterum deciperet, sic se fecit, recurrit doctrina de fide promittente paulo superius allata.

CAPUT II.

De quibusdam conditionibus requisitis in Sponsalibus.

Præter ea, quæ hæcenus dicta sunt, debent sponsalia esse. Primo, Voluntaria. Secundo, Non extorta Metu. Tertio, Signo certo expressa. Quarto, Non necessario aliis, sed solum Sponsis, manifesta. Quinto, absoluta, non conditionata.

§. I.

Sponsalia Voluntaria esse debent.

Ubi

DE ERRORE, DECEPTIONE,
Ignorantia forte intercurentibus in illis.

1. Quod ad Sponsalia requiratur libertas, & plena deliberatio, nec sufficiat semiplena, potius est, tanquam res clara, supponendum, quam probandum. Cum enim sponsalia obligent ad mortale, eam petere debent advertentiam, quæ ad mortale requiritur, quæ non est, nisi plena, & perfecta. Sed quæ tandem est hæc?

Respondeo, esse eam, qua intellectus sine ullo errore, aut ignorantia apprehendit rem, & sufficienter advertit, sit ne bona, vel mala, seu advertit, quænam in sua natura illa sit.

Sanc. a Pont. b

a Sanc. l. 1.

2. Hinc neque ab eo, qui usu rationis careat, etiam si sit septennio major, neque à furioso, neque ab ebrio, immo, neque ab iracundo, vel valde cupiente, quando ira, & cupiditas, ita privat hominem usu rationis, ut

matr. d. 8.

n. 2. & 5.

b Pont. l. 4.

mat. c. 1.

impediat advertentiam requisitam ad mortale (quod certe rarissimum est) valida sponsalia, sicuti, nec validum Matrimonium, inveniuntur. Sanc. Hurtad. Pontius, Becanus, alii que apud Leandr. c

c Leandr. d.

1. de matr.

qu. 18.

3. Quoniam vero ignorantia, deceptio, error minuunt voluntarium, quibus aliquando tollunt, idèd, pro re nostra, de illis aliqua hic sunt adnotanda.

4. Primò. Si error sit ejusmodi, ut sufficeret ad reddendum irritum Matrimonium, qualis est error personæ, & conditionis servilis, sine dubio reddit irrita, etiam sponsalia. Si vero error sit circa alias qualitates Sponsi, vel Sponsæ, quæ sint tales, quæ sufficerent ad rescindenda sponsalia, quando post illa supervenirent (de qua die mox) saltem dat Jus ad rescindenda sponsalia facta per dictum errorem, quo illa qualitates tunc non advertentur, rescindenda, inquam, modo mox dicendo num. 8.

d Infra c. 5.

§. 7. & 8.

5. Secundò. Si altera pars v. g. Sponsus dolo, & fraude Sponsam decept in prædictis qualitatibus, & hic dolus dedit causam contractui, scilicet, hoc dolo inducta Sponsa consensit, nulla sunt sponsalia ex Averfa loco, mox citando, sed contrarium tenet cum Lessio, & aliis Coninck. e An autem remaneat decipiens ex parte sua, saltem in vim promissionis obligatus, ad standum sponsalibus, si decepta id requirit, idem dic, quod de incurtiente metum ad eadem sponsalia ex torquenda, infra f dicemus. Quod si circa eadem qualitates, nec Sponsus, nec Sponsa decept, sed iis nescientibus, decept alius, non sunt irrita sponsalia: ex hac tamen causa possunt justè rescindi modo mox dicendo nu. 8. ita Averfa. g

e Conin. d.

23. de spõ-

sal. dissol.

dub. 9. n.

73.

f Infra §. 2.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.

num. 13.